
Statistik om dödsfall till följd av läkemedels- och narkotikaförgiftningar 2022

Under perioden 2012–2022 har i genomsnitt 875 personer avlidit årligen till följd av läkemedels- och narkotikaförgiftningar. År 2022 avled 860 personer av nämnda dödsorsaker, vilket innebär en ökning med elva procent jämfört med föregående år. Antalet dödsfall närmar sig därmed de nivåer som uppvisades före 2020. Av dödsfallen var cirka 43 procent olycksfallsförgiftningar och drygt en tredjedel suicid. Bland olycksfallsförgiftningar var opioider vanliga medan sömn- och lugnande medel ofta förekom bland suiciddödsfallen.

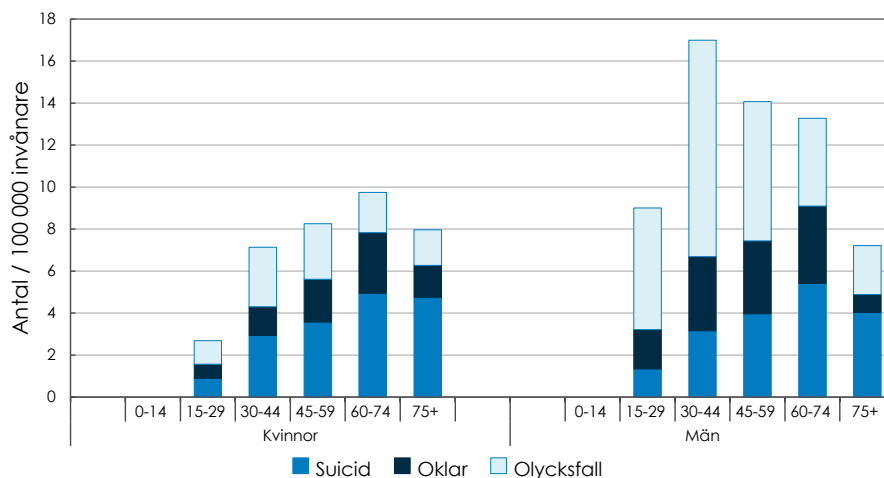
Suicid ökade mest

Dödsfall till följd av läkemedels- och narkotikaförgiftning grupperas i dödsorsaksstatistiken som olycksfall (överdos), avsiktligt självdestruktiv handling (suicid) eller oklar avsikt (avsikten har inte varit möjlig att avgöra).

Under 2022 avled fler män än kvinnor av läkemedels- eller narkotikaförgiftning (554 män och 306 kvinnor). Bland män var olycksfallsförgiftningar vanligast medan suicid var vanligast bland kvinnor. Det var också en tydlig skillnad i åldersfördelningen mellan könen, i den meningen att dödsfallen bland män skedde i yngre åldrar (se figur 1).

Den elvaprocentiga ökning som skedde 2022 jämfört med 2021 gällde främst suiciddödsfall där nivån är den högsta sedan data om substanser började redovisas 2012. År 2022 var drygt en tredjedel av dödsfallen registrerade som suicid (se tabell 1 i tabellbilagan).

Figur 1. Dödsfall till följd av läkemedels- och narkotikaförgiftningar fördelat på avsikt, ålder och kön, år 2022

Källa: Dödsorsaksregistret, Socialstyrelsen

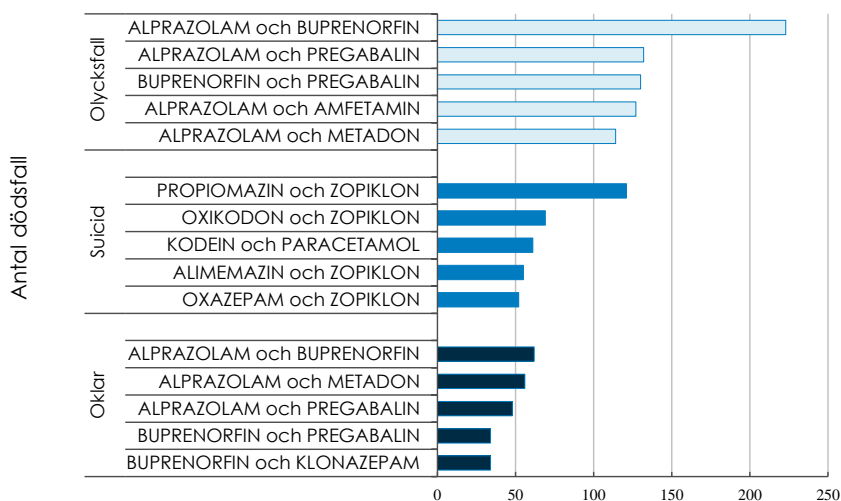
Buprenorfin vanligaste substans

Av samtliga substanser nämnda på dödsorsaksintygen var buprenorfin den enskilt vanligaste substansen bland alla läkemedels- och narkotikaförgiftningsdödsfall under perioden 2012–2022. Därefter följde sömmedlet zopiklon, det ångestdämpande läkemedlet alprazolam, samt opioiderna oxikodon och metadon (se vidare tabell 2 i tabellbilagan).

Bakgrunden till dödsfallet (olycksfall, oklar orsak eller suicid) har stor betydelse för substansprofilen bland dödsfallen. Bland olycksfallförgiftningar och dödsfall med oklar orsak var olika varianter av opioider vanligt förekommande (se tabell 3 i tabellbilagan).

Bland förgiftningsdödsfall registrerade som suicid dominerar sömn- och lugnande medel. De enskilt vanligaste substanserna kopplade till suicid var zopiklon följt av propiomazin och opioiden oxikodon. Dessutom förekom substanser som exempelvis paracetamol och venlafaxin (det senare ett antidepressivt läkemedel, s k SNRI-preparat) i denna kategori.

Figur 2. Tvåstelliga kombinationer av substanser (de fem vanligaste) bland dödsfall till följd av läkemedels- och narkotikaförgiftningar fördelat på avsikt, år 2012–2022

Källa: Dödsorsaksregistret, Socialstyrelsen

Vanligt med flera substanser

Många förgiftningsdödsfall innefattar både narkotikaklassade läkemedel och narkotika utan medicinsk användning. Till detta kommer ett antal substanser som inte är narkotikaklassade men som bidragit till förgiftningen. I cirka hälften av dödsfallen nämns fler än en substans på dödsorsaksintygen och i närmare 30 procent nämns tre eller flera.

I statistiken görs ingen rangordning av substanser och alla omnämmanden på dödsorsaksintyget ges samma vikt. Den med marginal vanligaste kombinationen totalt sett samt bland olycksfallsförgiftningar och skadehändelser med oklar avsikt var alprazolam i kombination med buprenorfin.

Bland suicid var propiomazin i kombination med zopiklon vanligast. Alprazolam var vanligt förekommande enskilt och i olika kombinationer. En ytterligare substans som är och har varit vanlig i samband med kombinationsförgiftningar är pregabalin. Pregabalin är ett antiepileptiskt läkemedel som även används vid ångestsyndrom och neuropatisk smärta. Pregabalin narkotikaklassades 2018 (se tabell 4a och b i tabellbilagan).

Tidigare psykiatriska diagnoser vanliga

Som framgått av tidigare statistikredovisningar så är tidigare diagnoser inte ovanliga bland personer som avlidit av läkemedels- och narkotikaförgiftning [1]. Detta gäller särskilt psykiatriska diagnoser samt smärtdiagnoser. För att göra det möjligt att närmare beskriva populationen som avlidit till följd av läkemedels- och narkotikaförgiftningar har ett antal samkörningar gjorts

med Socialstyrelsens patient-, läkemedels- och LVM-register¹. Samkörningarna innefattar individer som avled under 2022 och omfattar diagnoser i slutet eller specialiserad öppenvård, registrerade apoteksuttag av LARO-läkemedel² samt placeringar enligt LVM.

Tabell 1. Psykiatriska diagnoser, smärtdiagnoser, LARO-behandling samt LVM-placering före dödsfallet 2022

Kategori (ICD-10)	Olycksfall %		Oklar avsikt %		Suicid %	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Psykiatrisk diagnos (F00-F99)	80,3	74,7	76,8	76,7	64,0	68,3
Missbruksdiagnos (F10-F19)	67,0	57,1	69,6	56,2	35,3	29,6
Förstämningssyndrom (F30-F39)	20,8	28,6	23,2	28,8	33,3	33,8
Sjukdomar i nervsystemet (G00-G99)	21,5	27,5	27,2	27,4	28,7	29,6
Sjukdomar i rörelseorganen och bindväven (M00-M99)	28,0	37,4	40,8	47,9	35,3	36,6
Uttag av LARO-läkemedel	10,1	6,0	14,8	4,2	0,7	0,7
LVM-placering	8,2	3,6	6,6	1,4	2,7	1,5

Källa: Dödsorsaks-, patient-, läkemedels och LVM-registren, Socialstyrelsen.

Not: Kontroll av tidigare diagnoser, läkemedelsuttag samt LVM-placering avser perioden 2018–2022

Den övergripande bild som framträder är att en mycket hög andel av de individer som avlidit till följd av läkemedels- eller narkotikaförgiftningar har haft kontakt med psykiatrin, vilket syns i form av psykiatriska diagnoser från slutet- eller specialiserad öppenvård under kontrollperioden 2018–2022.

Diagnoskategorin förstämningssyndrom, vilket bland annat inkluderar depressionssjukdomar, fanns registrerade bland en tredjedel av suiciddödsfallen. Tidigare missbruksdiagnoser var mycket vanligt förekommande bland de dödsfall som antingen klassificerats som olycksfallsförgiftningar eller där avsikten inte kunnat fastställas. Registrerade s.k. smärtdiagnoser var genomgående vanligare bland kvinnor, oavsett avsikten bakom dödsfallet.

¹ LVM är en förkortning för Lagen (1988:870) om vård av missbrukare i särskilda fall.

² LARO är en förkortning för läkemedelsassisterad rehabilitering vid opioidberoende. Läkemedelsuttag används som en proxy för populationen i LARO.

Uttag av LARO-läkemedel var vanligast bland de dödsfall som klassificerats som olycksfallsförgiftningar och bland dödsfall med oklar orsak. En likartad bild kan ses när det gäller dödsfall med tidigare LVM-placering. I båda fallen var mönstret tydligare bland män (se tabell 1).

Om Statistiken

Statistiken i detta faktablad inkluderar dödsfall med någon av följande diagnoser som underliggande dödsorsak:

- förgiftning med och exponering för smärtstillande läkemedel av icke opiatkaraktär, febernedsättande medel och medel mot reumatism
- förgiftning med och exponering för antiepileptika, lugnande läkemedel och sömnmedel, medel mot parkinsonism samt psykotropa medel som ej klassificeras annorstädes
- förgiftning med och exponering för narkotiska medel och hallucinogener som ej klassificeras annorstädes
- förgiftning med och exponering för andra läkemedel som påverkar det autonoma nervsystemet
- förgiftning med och exponering för andra och icke specificerade droger, läkemedel och biologiska substanser

Såväl oavsiktliga som avsiktliga förgiftningar (suicid) samt förgiftningar med oklar avsikt har inkluderats. Detta innefattar dödsfall med underliggande dödsorsak i intervallen X40-X44, X60-X64 eller Y10-Y14 enligt ICD-10. Endast dödsfall där personen var folkbokförd i Sverige vid tiden för dödsfallet ingår i denna statistik. En detaljerad metodbeskrivning finns i en särskild rapport [2].

Mer information: Du hittar fler tabeller, diagram och annan information här (välj Tillhörande dokument och bilagor):

<https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/statistik/alla-statistikamnen/vuxna-personer-med-missbruk-och-beroende/>

Referenser

1. Socialstyrelsen: Hämtad 2023-11-15 från webbplats:
<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/statistik/2022-6-7915.pdf>
2. Socialstyrelsen. Hämtad 2023-11-15 från webbplats:
<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/statistik/2019-3-10-bilaga.pdf>

Kontakt:

Statistikfrågor: Kursat Tuncer

Telefon: 075-247 30 00

E-post: sostat@socialstyrelsen.se

Sakfrågor: Daniel Svensson

Telefon: 075-247 30 00

E-post: sostat@socialstyrelsen.se